

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра філософії

Проректор з науково-педагогічної роботи
(Майя НІКОЛАЄВА)

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

20 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕОРІЯ АРГУМЕНТАЦІЇ

Рівень вищої освіти: **Перший (бакалаврський)**

Галузь знань: **05 «Соціальні та поведінкові науки»**

Спеціальність: **052 «Політологія»**

Освітньо-професійна: **052 «Політологія»**

Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія аргументації». Одеса: ОНУ, 2022. 10 с.

Розробники: **Райхерт К. В.**, к.філос.н., доцент кафедри філософії; **Секундант С. Г.**, д.філос.н., професор кафедри філософії

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри філософії

Протокол №/від. "31" 08 2022 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Інна ГОЛУБОВИЧ)

(прізвище та ініціали)

Погоджено з гарантом ОПП/ОНП

(Марія МІЛОВА)

(прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК)

факультету/інституту «Історія та філософія»

Протокол № 1 від. "06" березня 2022 р.

Голова НМК

(підпис)

(Галина ЛЕВЧЕНКО)

(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

«Філософія»

Протокол № 1 від. "28" 08 2023 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Голубович І.В.)
(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № ___ від. "___" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Завідувач кафедри

(підпис)

(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 4 годин – 120 змістових модулів – 2	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки (шифр і назва) Спеціальність 052 Політологія (код і назва) Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Вибіркова	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		2-й	2-й
		<i>Семестр</i>	
		4-й	3-й та 4-й
		<i>Лекції</i>	
		20 год.	10 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		20 год.	0 год.
		<i>Лабораторні</i>	
		0 год.	0 год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		80 год.	110 год.
Форма підсумкового контролю: <i>залік</i>			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: запропонувати базові знання з теорії аргументації.

Завдання: запропонувати знання про (1) поняття; (2) види; (3) структуру; (4) правила аргументації.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей:**

а) загальних: здатність бути критичним і самокритичним (ЗК03);

б) спеціальних: здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефахівців (СК09).

Програмні результати навчання:

1) критично мислити у сфері професійної діяльності (РН03);

2) презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань (РН16).

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: головні поняття, види, структуру та правила аргументації;

вміти: критично мислити у сфері професійної діяльності;

презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Вступ до предмета теорії аргументації

Тема 1. Що таке теорія аргументації

Проблема визначення об'єкта пізнання теорії аргументації.

Що таке теорія аргументації.

Зв'язок теорії аргументації з іншими дисциплінами (логікою, риторикою, евристикою, теорією ігор, комунікативістикою, лінгвістикою, когнітивістикою, юриспруденцією (правознавством) тощо).

Види теорії аргументації (формально-логічна, неформально-логічна, риторична, діалектична, теоретико-ігрова, евристична, комунікативна, прагма-діалектична, системна, когнітивна, епістемологічна, юридична (правова) тощо).

Тема 2. Поняття, види та структура аргументації

Що таке обґрунтування. Аргументація як окремий випадок обґрунтування. Мінімальна структура аргументації. Теза та пропозиція. Аргумент. Форма зв'язку тези й аргументів, або форма аргументації. Демонстрація як різновид форми аргументації. Вірогідна (цілком певна) та правдоподібна (імовірна, можлива) аргументація. Безпосередня аргументація. Опосередкована аргументація. Доведення (доказ) як форма аргументації. Види доведення. Критика як форма аргументації. Види критики.

Змістовий модуль 2.

Правила аргументації

Тема 3.

Правила щодо тези

Три правила щодо тези. Можливі помилки та хитрощі. Різниця між логічним і іншими підходами до розуміння правил, помилок і хитрощів щодо тези.

Тема 4. Правила щодо аргументів

Три правила щодо аргументів. Можливі помилки та хитрощі. Різниця між логічним і іншими підходами до розуміння правил, помилок і хитрощів щодо аргументів. Чинники, що регулюють вибір і застосування аргументів. Критерії класифікації аргументів.

Тема 5. Правила щодо форми аргументації

Загальне правило щодо форми аргументації. Помилка непідтвердження тези. Різниця між

логічним і іншими підходами до розуміння правил, помилок і хитрощів щодо форми аргументації. Умовивід як форма зв'язку тези й аргументів. Види умовиводів. Правила умовиведення.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма						Заочна форма						
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1													
Змістовий модуль 1. Вступ до предмета теорії аргументації													
Тема 1. Що таке теорія аргументації	16	2				16	12	2					10
Тема 2. Поняття, види та структура аргументації	24	4	4			16	22	2					20
Разом за змістовим модулем 1	40	6	4			32	34	4					30
Змістовий модуль 2. Правила аргументації													
Тема 3. Правила щодо тези	24	4	4			16	22	2					20
Тема 4. Правила щодо аргументів	24	4	4			16	22	2					20
Тема 5. Правила щодо форми аргументації	30	6	8			16	42	2					40
Разом за змістовим модулем 2	78	14	16			48	86	6					80
Усього годин	120	20	20			80	120	10					110

5. Теми семінарських занять (не передбачені)

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин ден./заоч.
1	Поняття, види та структура аргументації [<i>Розгляд аргументації як виду обґрунтування; розгляд структури аргументації; розгляд видів аргументації</i>]	4/0
2	Правила щодо тези [<i>Розгляд правил щодо тези; вправи з формулювання тези відповідно до правил</i>]	4/0
3	Правила щодо аргументів [<i>Розгляд правил щодо аргументів; вправи з формулювання аргументів відповідно до правил</i>]	4/0
4	Правила щодо форми аргументації [<i>Розгляд правил щодо форми аргументації; вправи з формулювання форми аргументації відповідно до правил</i>]	8/0
	Усього	20/0

7. Теми лабораторних занять (не передбачені)

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин ден./заоч.
1	Вступ до предмета [1, 2]	16/10
2	Поняття [1, 3]	16/20
3	Судження [1, 3]	16/20
4	Умовивід [1, 3]	16/20
5	Аргументація [1, 3]	16/20
	Усього	80/110

До самостійної роботи належать:

- [1] – підготовка до лекцій, практичних, семінарських, лабораторних занять;
- [2] – написання есе;
- [3] – вправи з аргументування.

9. Методи навчання

У ході читання дисципліни використовуються методи навчання, які притаманні системі вищої академічної освіти. Серед них найтрадиційнішим залишається *пояснювально-ілюстративний метод*, у межах якого викладач допомагає студентам здобути знання завдяки аудиторній роботі. Вона поділяється на дві складові – засвоєння теоретичного матеріалу під час прослуховування лекцій та семінарські заняття, на яких студенти відтворюють отримані знання і демонструють вміння засвоїти матеріал, запропонований викладачем для самостійного опрацювання.

Окрім вищезначеного методу, використовується *метод проблемного викладення*. Він допомагає, використовуючи практику активної полеміки, формувати вміння студента критично ставитися до вивченої літератури, заслуханих на семінарах рефератах і доповідях, прочитаних на семінарах текстів, лекційного курсу. Викладач, поставивши навчальне завдання, формулює пізнавальну мету, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв'язання поставленого завдання.

10. Форми контролю і методи оцінювання

Протягом засвоєння навчальної дисципліни студенти мають можливість накопичувати бали завдяки виконанню різних форм роботи. Вони рівно розподіляються, а потім – підбиваються підсумки:

Змістовий модуль:

- робота на семінарських / практичних заняттях, включаючи вправи з аргументації (80 балів);
- усний залік (20 балів).

Критерії оцінювання результатів навчання. Критерій оцінювання – це ознака, на основі якої проводиться оцінювання будь-чого і яка є мірою оцінки. Критерії оцінювання визначаються за допомогою якісних показників та ознак, що демонструють рівень сформованості навчальних досягнень здобувачів вищої освіти і трансформуються в оцінку згідно затвердженої шкали. Результати академічної успішності студентів виставляються у вигляді оцінки за національною шкалою, 100-бальною та шкалою ЄКТС. У таблиці нижче наведено загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти:

Критерії оцінювання

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач освіти	
Відмінно	У повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки.	Може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; здатен розв'язувати логічні задачі різних рівнів складності.
Добре	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; при представленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій.	Має стійкі навички виконання завдання; правильно розв'язує більшість логічних задач.
Задовільно	Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.	Може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання. Правильно розв'язує половину логічних задач.
Незадовільно з можливістю повторного складання	Володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно (без аргументації та обґрунтування); безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; під час відповіді допускаються суттєві помилки.	Правильно розв'язує окремі логічні задачі з аргументації за допомогою викладача, відсутні сформовані уміння та навички.
Незадовільно з обов'язковим	Не володіє навчальним матеріалом.	Виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача.

повторним вивченням дисципліни		
--------------------------------	--	--

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Питання для підсумкового контролю

1. Що таке теорія аргументації?
2. Зв'язок теорії аргументації з іншими дисциплінами.
3. Види теорії аргументації.
4. Формально-логічна аргументація.
5. Неформально-логічна аргументація.
6. Риторична аргументація.
7. Діалектична аргументація.
8. Теоретико-ігрова аргументація.
9. Евристична аргументація.
10. Комунікативна аргументація.
11. Прагма-діалектична аргументація.
12. Що таке обґрунтування?
13. Аргументація як окремий випадок обґрунтування.
14. Мінімальна структура аргументації.
15. Теза та пропозиція.
16. Аргумент.
17. Форма зв'язку тези й аргументів, або форма аргументації.
18. Демонстрація як різновид форми аргументації.
19. Вірогідна (цілком певна) аргументація.
20. Правдоподібна (імовірна, можлива) аргументація.
21. Безпосередня аргументація.
22. Опосередкована аргументація.
23. Доведення (доказ) як форма аргументації.
24. Види доведення.
25. Критика як форма аргументації.
26. Види критики.
27. Правила щодо тези.

28. Можливі помилки та хитрощі щодо тези.
29. Різниця між логічним і іншими підходами до розуміння правил, помилок і хитрощів щодо тези.
30. Правила щодо аргументів.
31. Можливі помилки та хитрощі щодо аргументів.
32. Різниця між логічним і іншими підходами до розуміння правил, помилок і хитрощів щодо аргументів.
33. Чинники, що регулюють вибір і застосування аргументів.
34. Критерії класифікації аргументів.
35. Правила щодо форми аргументації.
36. Помилка непідтвердження тези.
37. Різниця між логічним і іншими підходами до розуміння правил, помилок і хитрощів щодо форми аргументації.
38. Умовивід як форма зв'язку тези й аргументів.
39. Види умовиводів.
40. Правила умовиведення.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ

Види навчальної роботи	Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2		
	Кількість балів за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів (максимальна)	Кількість балів за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів (максимальна)
Поточний контроль на лекціях	3	3	9	3	7	21
Практичні заняття	5	2	10	5	8	40
Разом			19			61
Разом				80		
Залік				20		
Підсумкова сума балів				100		

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Поточний та періодичний контроль					Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2				
T1	T2	T3	T4	T5	20	100
3	16	16	16	29		
Усього за модулем 1: 19		Усього за модулем 2: 61				

де T1, T2, T3, T4, T5 – теми змістових модулів

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія аргументації». Одеса: ОНУ, 2022. 10 с. URL: <https://onu.edu.ua/uk/structure/faculty/hist/dystsyplyny>
2. Силабус курсу «Теорія аргументації» / розроб. К. В. Райхерт, С. Г. Секундант. Одеса : ОНУ, 2022. 7 с. URL: <https://onu.edu.ua/uk/structure/faculty/hist/dystsyplyny>

3. Секундант С.Г. Ежен Дюпреель і Хаїм Перельман: нормативно-критичні засади «риторичного повороту в сучасній» філософії. Ч. 1. *Sententiae*. 41 (2), 2022, С. 61-93.
4. Секундант С.Г. Ежен Дюпреель і Хаїм Перельман: нормативно-критичні засади «риторичного повороту в сучасній» філософії. Ч. 2. *Sententiae*. 42 (1), 2022, С. 37-68.

14. Рекомендована література

Основна

1. Афанасьєва М. В. Правова аргументація та юридичне письмо. Одеса : Юридика, 2022. 124 с.
2. Комаха Л. Г. Логічні засади аргументації у філософському знанні. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 360 с.
3. Конверський А. Традиційна логіка. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 408 с.
4. Партико З. В. Логіка : підручник. Львів : Каменярь, 2019. 352 с.
5. Хоменко І. В. Логіка : теорія та практика. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 400 с.
6. Юридична аргументація. Логічні дослідження : монографія / О. М. Юркевич, В. Д. Титов, С. В. Куцепал та ін. ; за заг. ред. О. М. Юркевич. 2-ге вид., переробл. та допов. Харків : Право, 2015. 336 с.

Додаткова

1. Колотілова Н. А. Логіка і риторика : ретроспектива взаємозв'язку. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 272 с.
2. Конверський А. Критичне мислення. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 340 с.
3. Handbook of Argumentation Theory / F. H. van Eemeren, B. Garssen, E. C. W. Krabbe etc. Dordrecht : Springer, 2014. 990 p.
4. Toulmin S. The Uses of Argument. London : Hassell Street Press, 2021. 276 p.

15. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека ОНУ імені І.І. Мечникова. URL: <http://lib.onu.edu.ua/>
2. Бібліотека імені В. Вернадського. URL: <http://w.w.w.nbu.gov.ua/>
3. Сайт Інституту філософії ім. Г. Сковороди. URL: <http://w.w.w.filosof.com/ua/>
4. Українська електронна бібліотека. URL: <http://w.w.w.biblioteka.org.ua>